

۲۰۲۰/۱۲/۰۵

ناصر اوریا / تاریخ، بخش: رجال سیاسی و شخصیت های
تاریخی

سیدال خان ناصری خان سپه سالار، دیپلمات، شاعر و مبارز ملی

آیا میدانید اصفهان پایتخت شاهان صفوی ایران بدست کی فتح شد؟
«دست وحدت کاخ استبداد را ویران کند»

ابدال خان پدر محمد سیدال خان، در زمانی که سلطان ملخی توخی (سلطان ملخی توخی پدر نازو انا مادر میرویس خان هوتکی) استقلال خویش را حاصل نموده و از جلدک تا غزنی حکومت می کرد، همراه با خانواده و مردمش در آنجا اقامت گزید. ابدال خان همراه با عادل خان به مقابل بیگلر بیگی که از طرف دولت صفوی (ایران) گماشته شده بود، مبارزه می کرد و اجازه نداد که صفویان بر قلات حکومت نمایند.

سیدال خان که شجاعت، رشادت و بزرگمنشی را از پدر به ارث برده بود، در کسب علم و ادب نیز کوشا بود و فقه، تفسیر، صرف و نحو ... و ادبیات دری را نیز فرا گرفت.

سیدال خان ناصری در طول سه دهه سلطنت هوتکی ها در مبارزات و فتوحات داخل و خارج از کشور یکی از ستون های اصلی و پایه های استوار حکومت بود که در بُعد نظامی کارنامه های تاریخی درخشان و ماندگار از خویش به یادگار گذاشته است.

از زمانی که در سال ۱۷۰۸ میلادی مطابق ۱۱۲۰ هجری قاند ملی میرویس خان هوتکی، بعد از اخذ فتوای علمای دینی، گورگین حاکم (بیگلر بیگی دولت صفوی ایران) خون آشام و سفاک دولت صفوی ایران در قندهار را سر به نیست نموده و دولت مستقل هوتکی را بنا نهاد، سیدال خان ناصری سرلشکر قوای افغان بود.

هنگامی که دولت صفویان غرض اشغال دوباره، به قندهار لشکر کشید، میرویس خان، سیدال خان ناصری را به مصاف آنها فرستاد که قوای صفوی را تار و مار کرد.

سیدال خان ناصری در تمام جنگ های دوره ۸ ساله رهبری میرویس خان علیه اشغالگران صفوی شامل بود که در همه جنگ ها فتح و پیروزی را از آن افغان ها ساخت.

بعد از وفات حاجی میرویس خان (۱۶۷۳ - ۱۷۱۵ میلادی)، نخست برادرش و سپس پسرش شاه محمود هوتکی به سلطنت رسید.

قوای شاه محمود هوتکی به سرلشکری امان الله سلطان، سیدال خان ناصری و نصرالله خان ... نخست به کرمان و سپس به اصفهان پایتخت دولت صفوی ایران یورش برد و آنرا فتح کرد.

به تاریخ ۲۳ اکتبر سال ۱۷۲۲ میلادی مطابق ۱۲ محرم ۱۱۳۵ با گذاشتن تاج سلطانی بر سر شاه محمود هوتکی بدست شاه حسین صفوی، شهنشاهی افغان ها در ایران بنیاد گذاشته شد.

شاه محمود هوتکی در کاخ چهلستون اصفهان ضیافتی ترتیب داد که در ضمن آن با دختر شاه حسین صفوی ازدواج نمود.

به این ترتیب در نتیجه وحدت و مبارزه در مدت کوتاهی میرویس خان هوتکی و اخلافش نه تنها سلطه صفوی ها را در قندهار پایان داد بلکه سلسله پادشاهی صفوی ها را نیز ختم کرد.

شاه محمود هوتکی حدود ۹ سال سلطنت نمود که دونیم سال در ایران حکومت کرد. سپس به اثر مریضی روانی از قدرت خلع و بعد از وفاتش، پسر کاکایش، شاه اشرف هوتکی قدرت را بدست گرفت.

در تمام جنگ ها و مذاکرات شاه اشرف هوتکی در فارس مقابل ترک های عثمانی و روس ها، سیدال خان ناصری سرلشکر قوای افغان بود که در همه جنگ ها و مذاکرات فاتح و پیروز بدر آمد. وی نقشه و پلان اشغال مناطقی از ایران توسط روسیه و ترکیه عثمانی را خنثی نمود.

با ظهور شخصی به نام نادر افشار در ایران از یک طرف و اختلافات ذات البینی افغان ها از طرف دیگر، کار حکومت هوتکی ها در آن کشور با مشکل روبرو شد. لذا شاه اشرف و افغان ها از ایران عقب نشینی کردند. شاه اشرف در هنگام عقب نشینی در مربوطات شورابک کشته شد.

از این پس تا سال ۱۷۳۹ میلادی حکومت هوتکی ها به قندهار منحصر شد که شاه حسین هوتکی جوانترین فرزند میرویس خان، که یک پادشاه ادیب و فرهنگدوست بود و به زبان های پشتو و دری شعر می سرود، حاکم آن بود. زمانی که سیدال خان ناصری قندهار رسید از طرف شاه حسین هوتکی دوباره به منصب سپه سالار مقرر گردید. با تأسف که وقت به وی مجال نداد که قوای نظامی را آرایش لازم دهد ولی با آنها تا نهایت از مقاومت باز نه ایستاد. باری هم با ۳۰۰۰ قوا به کمک ابدالی های هرات رفت ولی مقابل لشکر بزرگ نادر افشار پیروزی بدست نیاورد. قوای سیدال خان ناصری بیست هزار و قوای نادر افشار صد هزار بود. سیدال خان حملات و شلیخون های متعددی به قوای دشمن وارد کرد و برای یکسال مانع ورود نادر افشار به قندهار گردید.

نادر افشار یک لشکر هشت هزار نفری را غرض گرفتن قلات فرستاد. غرض دفاع قلات یک قوای چهار هزار نفری به سرکردگی سیدال خان فرستاده شد که در ابتدا به دشمن ضربات شدید وارد نمود. زمانی که نادر افشار از موضوع حضور سیدال خان در این قوا اطلاع یافت با یک قوای پنجاه هزار نفری بدانجا رفت و سیدال خان مجبوراً در قلعه محاصره شد. نادر بعد از چند روز محاصره دوباره به صوب قندهار رفت ولی قوای سی هزار نفری قوای سیدال خان را محاصر نموده بود و دشمن تلاش می نمود تا قوای افغان را به بیرون آمدن از قلعه وادار نماید. قوای دشمن تا دو ماه نتوانست قلعه را بگشاید. دشمن که تسلیم شدن سیدال خان را کلید فتح قندهار میدانست به خدعه نامردانه ای دست زد. دشمن در بیرون قلعه خانم های افغان را از سینه ها آویزان نموده و مورد هر نوع توهین و تحقیر قرار میدادند تا سیدال خان و قوایش تسلیم شود.

سیدال خان که آبرو و عزت خانم های افغان از همه چیز برایش مهم بود و از طرفی هم آب و آذوقه شان به پایان رسیده بود به قوای افغان امر توقف جنگ را داد.

سیدال خان این سردار رشید که از مردم و سرزمین افغان ها بیشتر از ۳۱ سال دفاع نموده بود بندی به مقابل نادر افشار آورده شد.

نادر افشار در جشن بزرگی که به این مناسبت براه انداخته بود در محضر عام چنین گفت: "به بسیار زحمات این گرگ باران دیده را به چنگ آورده ایم. اگر چه نمی زیید که اینچنین سردار بزرگ و قهرمان کشته شود مگر من توان دو چشم این عقاب را ندارم، فلذا هر دو چشم را به من ببخش." و هردو چشم سیدال خان ناصری را با سیخ آتشین کور و وی را از نعمت دید محروم کرد. نادر افشار غرض تبت و پاشان کردن مردم تعدادی را به ایران تبعید و سیدال خان ناصری و خانواده اش به منطقه شکر دره کابل فرستاده شد. بعد از مدتی سیدال خان ناصری در شکر دره فوت و همانجا در سیاه سنگ به خاک سپرده شد.

شاه حسین هوتکی ده ماه دیگر نیز مقاومت کرد ولی بالاخر قندهار به دست نادر افشار افتاد. این بود یادآوری بخش هایی از زندگی یک شخصیت ملی و وطندوست. روح سیدال خان ناصری این مرد آزاده و آهنین و روح همه مبارزین ملی که به دشمن سر خم نکردند شاد باد و مکانش بهشت معلی.

آیا پوهیږی چی د ایرانی صفویانو پلازمینه، اصفهان چا فتح کړه؟
ملی مبارز، دیپلومات، شاعر او سپه سالار سیدال خان ناصری.
د محمد سیدال خان پلار ابدال خان کله چی سلطان ملخی توخی (د نازو انا پلار) له جلدک څخه تر غزنی سیمه کی خپلواک ژوند او حکومت کاوه، هلته له خپلو خلکو سره میشته شو.
ابدال خان له نورو ملی مشرانو سره د صفویانو د حاکم گرگین پرضد جگړه کوله او صفویانو ته یی اجازه نه ورکوله چی پر قلات حکومت وکړی.
سیدال خان، وړتیا او زړورتیا له خپل پلار څخه په میراث اخیستی وه، د پوهی او ادب په حصول کی هم ډیر هڅاند وه او د فقی، تفسیر، صرف او نحو ... او دري ادبیاتو زده کړې یی هم وکړې.

د پاڼو شمېره: له ۲ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په ځیر و لولی

د هوتکيانو د واکمنۍ په دريو لسيزو کې د هيواد دننه او بهر د مبارزو او فتوحاتو په جريان کې، سيدال خان ناصري د حکومت يو له اصلي ستونزو او ټينگو بنسټونو څخه و، چې په نظامي برخه کې يې يو عالي او تل پاتې تاريخي ريکارډ پرېښی دی.

کله چې په ۱۷۰۸ ميلادی کال کې، ملي مشر ميرويس خان هوتکي، د ديني عالمانو د فتوا تر لاسه کولو وروسته، قندهار کې د ايران صفوی حکومت ظالم و سفاک حاکم گورگين له مېنځه لری کړ، او د هوتکيانو خپلواک حکومت يې اعلان کړ، سيدال خان ناصري د افغان ځواکونو مشر او سپه سالار وه.

او کله چې صفويانو د کندهار د بيا نيولو لپاره پوځ را وليږه، ملي مشر ميرويس خان سيدال خان ناصري د هغوی جگړې ته وليږه چې صفوی پوځ يې تار په تار کړ.

سيدال خان ناصري د ميرويس خان د اته کلن مشرتابه په ټولو اتو کلونو کې د صفوی خلاف په ټولو جگړو کې ښکېل وه، چې په ټولو جگړو کې يې افغانانو ته برياوې راوړې وې.

د حاجي ميرويس خان (۱۶۷۳ - ۱۷۱۵ ميلادی) تر مرگه وروسته لومړی د هغه ورور او بيا د هغه زوی شاه محمود هوتکي واک تر لاسه کړ.

د شاه محمود هوتکي ځواکونو د امان الله سلطان، سيدال خان ناصري او نصرالله خان ... په مشرۍ لومړی په کرمان او بيا د ايران د صفويانو په پلازمېنه اصفهان بريد وکړ او فتح يې کړ.

د ۱۷۲۲ کال د اکتوبر په ۲۳ نيټه (چې د ۱۱۳۵ کال د محرم له ۱۲ سره سمون لری) د شاه محمود هوتکي په سر د سلطاني تاج د ايران شاه حسين صفوی کښودو چې ورسره په ايران کې د افغانستان امپراطوری بنسټ کېښودل شو. شاه محمود هوتکي د اصفهان په چهلستون ماڼۍ کې شانداره ميلماستی جوړه کړې وه چې په ترڅ کې يې د شاه حسين صفوی لور سره واده وکړ.

په دې توگه، د يووالي او مبارزې په پايله کې، ميرويس خان هوتکي او د هغه ځای ناستو نه يوازې په کندهار کې د صفويه واکمنۍ پای ته ورساوه، بلکې د صفويانو د واکمنۍ لړۍ يې هم پای ته ورسوله.

شاه محمود هوتکي حکومت نږدې نهه کاله وه چې دوه نيم کاله يې په ايران کې هم حکومت وکړ. بيا، د رواني ناروغۍ له امله، هغه له واکه لرې شو او د هغه د تره زوی، شاه اشرف هوتکي قدرت ته ورسېد.

سيدال خان ناصري د عثماني ترکانو او روسانو پر وړاندې په فارس کې د شاه اشرف هوتکي په ټولو جگړو او خبرو اترو کې، د افغان ځواکونو سپه سالار او لوی درستيز و چې په ټولو جگړو او خبرو اترو کې بريالی و. هغه د روسيې او عثماني ترکيې لخوا د ايران د ځينو برخو د نيولو پلان شنډ کړ.

له يوې خوا په ايران کې د نادر افشار په نوم د يوه کس په څرگندېدو او له بلې خوا د افغانانو خپلمنځي ناخوالو، په ايران کې د هوتکيانو حکومت کار له خنډ سره مخ کړ. له همدې امله شاه اشرف او افغانان له ايران څخه په شاتول. شاه اشرف په شورابک سيمه کې ووژل شو.

له ۱۷۳۹ کال څخه وروسته، د هوتکيانو واکمنۍ يوازې په کندهار پورې محدود شوه، چې د ميرويس خان کشر زوی، شاه حسين هوتکي چې يو اديب او په فرهنگ مين سړی وه او په پښتو او دری ژبو يې شعر وايه، يې پاچا وه.

کله چې سيدال خان ناصري کندهار ته ورسېد، نو هغه د شاه حسين هوتکي لخوا بيا هم سپه سالار وټاکل شو. له بده مرغه، هغه د نظامي ځواکونو د چمتو کولو لپاره وخت نه درلود، مگر سره له ټولو ناخوالو بيا هم تر آخره يې له مقاومت څخه کار واخيست.

يو ځل له ۳۰۰۰ سرتيرو سره د هرات د ابداليانو مرستې ته هم ولاړ، خو د نادر افشار د ستر لښکر په وړاندې بريالی نشول او سيدال خان بيرته قندهار ته ستون شو.

د سيدال خان ناصري ځواکونو شميره شل زره او د نادر افشار ځواکونه يو لک وه.

سيدال خان ناصري د دښمن په ځواکونو خواره واره بريدونه کول او د يو کال لپاره يې کندهار ته د نادر افشار د ننوتلو مخه ونیوله.

نادر افشار د فتح علی خان په قوماند، د قلات د نيولو لپاره يو اته زره کسيز لښکر وليږه. شاه حسين د سيدال خان په مشرۍ يو څلور زره کسيز ځواک د قلات دفاع لپاره وليږه، چې په پيل کې يې دښمن ته سخت گوزارونه ورکړل. کله چې نادر افشار په ځواک کې د سيدال خان د شتون څخه خبر شو، نو په خپله د پنځوس زره ځواک سره هلته ولاړ، او سيدال خان او ځواکونه يې په کلا کې محاصره شول.

د پاڼو شمېره: له ۳ تر ۴

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راټولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خبر و لولئ

د څو ورځو محاصرې وروسته، نادر افشار بیرته د کندهار په لور ته راستون شو، مگر ۳۰۰۰۰ قوې ځواک د سیدال خان د ځواکونو د محاصره لپاره پاتې شول. دښمن هڅه کوله چې افغان ځواکونه د کلا څخه وباسي. دښمن ځواکونو د دوو میاشتو لپاره ونشو کولای چې کلا ته ننوځي.

دښمن ، چې د سیدال خان تسلیم کیدل د کندهار د فتح لپاره کلي گنله، یو ناوړه چل او عمل ترسره کړ. د کلا څخه بهر یې، افغان میرمنې له تیانو ځړولې او تر هر ډول سپکاوي او توهین یې ورته کاوه او شرط یې دا وه چې هغوی به دا کار هلته بس کړي، کله چې سیدال خان او د هغه ځواکونه له جگړې او مقاومت څخه لاس واخلې.

سیدال خان لپاره چې د افغان بځو عزت او وقار خورا مهم وه او له بلې خوا دوی ته اوبه او خواړه هم نه وه ورپاتې، افغان ځواکونو ته یې د اوربند امر وکړ.

سیدال خان ناصري چې ۳۱ کاله یې د افغانانو د پټ او عزت او د ټاټوبي دفاع کړې وه، د نادر افشار بند ته ورغی. نادر افشار په یو لوی محفل کې چې په دی اړه نیول شوی وه داسې وویل:

"به بسیار زحمات این گرگ باران دیده را به چنگ آورده ایم. اگر چه نمی زبید که اینچنین سردار بزرگ و قهرمان کشته شود مگر من توان دو چشم این عقاب را ندارم، فلذا هر دو چشم را به من ببخش."

او د سیدال خان ناصري دواړه سترگې د اور په لمبو کې سور شوی سیخانو باند ړندې کړې.

نادر افشار د خلکو د تیتولو او خواړه واره کولو لپاره ځینی ایران ته واستول، او سیدال خان ناصري او کورنۍ یې د کابل شکر درې ته ولېږدول شول. څه وخت وروسته، سیدال خان ناصري په شکردره کې نړۍ څخه سترگې پټې کړې چې هلته د سیا سنگ هدیره کې بنځ کړای شو.

شاه حسین هوتکي د لسو میاشتو لپاره مقاومت وکړ، خو په پای کې کندهار نادر افشار لاس ته ورغی.

دا د یو ملي او هیواد پال شخصیت د ژوند د ځینو برخو یادونه وه.

د سیدال خان ناصري د دی ملي، آزاد او اوسپنیزې ارادې خاوند شخصیت روح، او د ټولو ملي مبارزینو روح چې دښمن ته یې سر تیت نه کړ، دی خوښ او ځای دی جنت وی.

د پاڼو شمېره: له ۴ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په ځیر و لولئ